

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Рівне – 2012

ББК 81.20
А - 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2012. – 112 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Архангельська Алла Мстиславівна

доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.

Вокальчук Галина Миколаївна

доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Гороть Євгенія Іванівна

доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Мороз Людмила Володимирівна

кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Тищенко Олег Володимирович

доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету).

Шульжук Каленик

доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Оляндер Луїза Костянтинівна доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки).

Безкоровайна Ольга Володимирівна

доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Стеріополо Олена Іванівна

доктор філологічних наук, професор (Київський національний лінгвістичний університет).

Зимомря Микола Іванович

доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет) ім. Івана Франка.

Павлова Ольга Іванівна

кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Терещенко Тетяна Вікторівна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Ніколайчук Галина Іванівна

кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Сербіна Тетяна Георгіївна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Дзюбишина Наталія Богданівна

кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Вовчук Наталія Іванівна

кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 27.04.2012 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

висловлювання (варіативність значення); в) передачі соціокультурних стереотипів мовної поведінки у РМ та першій ІМ (написання свого прізвища, імені, по – батькові, дат, оформленню адреси тощо) [5].

4. **Рівень навчальних умінь.** Навчальні уміння, якими студент оволодів, вивчаючи РМ і особливо першу ІМ, також переносяться на другу ІМ. Ускладнювати оволодіння другою ІМ можуть “неправильні” навички роботи, запозичені з першої ІМ (наприклад, заучування абстрактних правил), а також підхід, досить ефективний в умовах першої ІМ, але такий, що не відповідає умовам навчання другої ІМ. Наприклад, непомітне розширення словникового запасу для говоріння веде до зниження якості засвоєння лексичного матеріалу й володіння усним мовленням взагалі, негативне ставлення або/ї невміння описово висловлювати поняття знижує якість говоріння та письма; перенесення методики першої ІМ (захоплення фразеологією і синонімією) [6].

Отже, узагальнивши чинники, рівні негативного міжмовного переносу при вивченні двох ІМ та шляхи запобігання і подолання інтерференції мовних явищ різної складності, ми зробили такі висновки:

1) для ефективності запобігання (подолання) явища інтерференції необхідно враховувати приналежність відповідного явища АМ до певної моделі міжмовної взаємодії;

2) явища, які підлягають міжмовному впливу, повинні опрацьовуватись залежно від їх рівня і ступеня складності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бим И. Л. Концепция обучения второму иностранному языку. – Обнинск: Титул, 2001.-48.
2. Волина С.А. Организация работы по теоретическому курсу второго иностранного языка // Пути повышения эффективности обучения второму иностранному языку как специальности. – М.: МГПИИЯ им. М. Тореза, 1990.- Вып. 353.- с. 52-58.
3. Киселева Т.Н. Преодоление лексико – грамматической интерференции при обучении немецкому языку как второй специальности при первом английском: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02.-М., 1989.-323с.
4. Колкер Я. М., Устинова Е. С. Как достигается сотрудничество преподавателя и обучаемого? // Иностр. яз. в школе. – 2000. - № 1. – с. 28-33.
5. Кузьмина Л.Г., Сафонова В.В. Типология социокультурных ошибок в англоязычной письменной речи русских обучаемых // Иностр. яз. В школе. – 1998. - № 5. – с. 31-33.
6. Лapidус Б.А. Обучение второму иностранному языку как специальности. – М.: Высшая школа, 1980. – 173с.
7. Лушин П.В. Психологические особенности интерференции родного языка при усвоении иностранного: Автореф. дис. ...канд. психол. наук: 19.00.07/НИИ психологии УССР. – К., 1983. – 24с.
8. Щепилова А.В. Проблемы преподавания второго иностранного языка и вопросы подготовки педагогических кадров // Иностр. яз. В школе. – 2000. - № 6. – с. 15-22.

Резюме. В статье анализируется негативное влияние межязыкового переноса на процесс обучения второго иностранного языка. Рассматриваются факторы, влияющие на частоту интерференции и качества переноса.

Ключевые слова: второй иностранный язык, интерференция, межязыковое взаимодействие, межязыковой перенос, лингвистические уровни языка.

The summary. The negative influence of interlinguistic transference on the process of learning second foreign language is analyzed in this article. The factors that have an influence on frequency of interference and quality of transference are scanned.

Key words: second foreign language, interference, interlinguistic interaction, interlinguistic transference, linguistic levels of language.

Одержано редакцією 08.02.2012.

УДК: 159: 81” 253-057. 875

О.С. КОЧУБЕЙ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Резюме. Статтю написано на основі глибокого вивчення механізмів формування іншомовної компетенції у студентів-філологів. Статтю присвячено проблемам мовної особистості в лінгвістиці та використанні цих поглядів в практиці викладання іноземної мови. Риторика методики навчання обговорюється поєднано з формуванням лінгвістичних здібностей особистості.

Ключові слова: психологічні механізми, текст, компетенція, компетентність.

Одним із центральних положень, визначених у Національній доктрині розвитку освіти в Україні в 21 столітті, є створення умов для підготовки вчителів, здатних практично втілювати нові прогресивні методики і технології навчання, інтегруючи всі етапи навчально-виховного процесу з кращими здобутками світової культури.

Становлення нових соціально-економічних та політичних відносин в українському суспільстві зумовило необхідність перегляду вимог до організації та реалізації навчально-виховного процесу у вищому навчальному

закладі. При спрямуванні нашого суспільства на відповідність до європейських стандартів освіти особливо гостро постає питання про оволодіння іноземними мовами майбутніми фахівцями різних галузей професійного життя. Одним із шляхів реалізації цього завдання є вдосконалення методів та засобів навчання, розробка відповідних технологій навчання іноземних мов у різних академічних закладах. У зв'язку з цим приділяється увага, зокрема, важливим психологічним основам навчання іноземних мов, а, відтак, навчання перекладу потребує вироблення чітких, ефективних механізмів та технологій формування професійної компетентності фахівців з перекладу.

Сьогодні проблема професійної компетентності особистості, здатної до саморозвитку, досліджується багатьма українськими та російськими науковцями. Розвитку професійно-педагогічної компетентності присвячено праці В.О.Бородіної, В.П.Беляніна, Т.М.Дрідзе, Л.Г.Шабицької, А.В.Чепелевої та інших. У психологічному тлумачному словнику ми знаходимо визначення терміну «компетенція» – область діяльності, значуща для ефективної роботи організації в цілому, в якій індивід (кандидат, виконавець) повинен проявити певні знання, уміння, навички поведінки, гнучкі здатності та професійно-важливі якості особистості. «Компетенція» – це сфера відповідальності і певна сфера повноважень нерідко поняття «компетенція» на практиці змішується з поняттям «компетентність». В термінах текстології «компетенцію» зручно трактувати як назву шкали, а «компетентність» – як рівень в шкалі [11].

Щодо вищої школи вважається, що компетенція – це норма освітньої підготовки студента, при цьому визначається роль ключових компетенцій, загальних для всіх професій та спеціальностей, універсальних у різних ситуаціях. Компетентність, стосовно компетенції, виступає як інтегроване поняття, що характеризує людину, як суб'єкт, який реалізує в практичній діяльності компетенції, якими він володіє.

Метою нашої статті є показати, що формування компетентності, тобто здатності застосовувати знання та вміння в реальній життєвій ситуації, є однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти.

У психолого-педагогічній літературі компетентність розглядається як категорія оцінна, що характеризує людину як суб'єкта певного виду діяльності і забезпечує досягнення успіхів. При цьому оцінюються такі компоненти, як структура знань і умінь, ціннісні орієнтації, ставлення до діяльності, її результативність і здатність до її удосконалення.

Іншими словами, компетентність – це стійка готовність і здатність людини до діяльності. Компетентність, за словами Е.І.Огарьова, залежить від п'яти основних елементів: глибоке розуміння суті завдань і проблем, які розв'язуються, наявність досвіду у даній сфері і уміння обирати засоби і способи діяльності, адекватні конкретним обставинам місця і часу, почуття відповідальності за досягнуті результати; здатність учитися на помилках і привносити корективи у процес досягнення мети [7].

У наш час потреба в компетентності є найголовнішою ознакою та потребою кожної людини. Компетентність допомагає фахівцеві ефективно вирішувати різноманітні завдання, які стосуються його професійної діяльності.

У працях В.Болотова і В.Серікова можна виокремити три основні ланки стосовно побудови компетентної моделі освіти. По-перше – це розширення в структурі навчальних програм з загальноосвітніх дисциплін між предметного компоненту (тобто тісні між предметні зв'язки – включення в зміст даної навчальної дисципліни матеріалу з інших галузей знання та практики). По-друге – це утворення принципової системи введення компетентнісних елементів в усі освітні галузі навчального плану (тобто побудова навчального предмету, орієнтованого на компетентність, а не на просте відображення матеріалу). По-третє – це створення профільної старшої школи, яка стане реальною організаційною формою реалізації компетентної моделі освіти. Створення такої школи надасть змогу повною мірою реалізувати освітні можливості та потреби громадян [1].

Завданням нашої статті є виокремлення компетентного підходу у вивченні іноземної мови як пріоритетного і орієнтування його на виконання важливих ключових функцій освіти, так як у ньому відображається зміст освіти, який не ґрунтується на компоненті знання, умінь, навичок. Компетентність аналізується в межах компетентного підходу як здібності особистості, які самостійно в ній реалізуються під час її навчання.

Іноземна мова в наш час розуміється як засіб соціальної взаємодії в умовах соціальної взаємодії в умовах професійного і міжкультурного спілкування. І, зважаючи на здатності до міжкультурної комунікації та встановлення компетентного підходу до навчання в системі освіти, набуває в сучасних умовах особливої актуальності. Міжкультурна комунікація може відбутись у формі безпосереднього спілкування представників різних культур або опосередковано – за допомогою паперових, аудіо-візуальних та електронних носіїв. Саме компетентнісний підхід при вивченні іноземної мови, засвоєння знань про культуру іншої країни, ознайомлення з нормами міжкультурного спілкування, а також поведінки у різних комунікативних ситуаціях повсякденного життя та професійної діяльності сприяє здійсненню ефективного міжкультурного спілкування.

Проблемі мовної компетентності присвячували свої праці такі науковці як В.П.Белянін, Є.Д.Божовіч, Є.М.Верецагіна, І.А.Зімня, В.Г.Костомаров, Є.І.Пассов, Л.В.Щерба, Н.В.Чепелева. У процесі аналізу наукових джерел ми визначили, що під мовною компетенцією розуміється такий рівень мовного розвитку, який дозволяє людині в процесі спілкування вільно використовувати свої знання про мову. Процес формування мовної компетентності пов'язаний з формуванням певного способу мислення, специфічного для даної сфери знань про мову. Процес формування мовної компетентності пов'язаний з формуванням певного способу мислення,

специфічного для даної сфери знань. І досить важливим у структурі мовної компетентності є когнітивно-креативний компонент.

При становленні мовної компетентності особливе значення має взаємодія когнітивних і комунікативних процесів. Формування пізнавальної стратегії розумових операцій не знаходить прямого відображення в комунікативних вміннях, мовлення розвивається досить автономно. Ступінь вербалізації когнітивного досвіду, адекватний задуму мовця, залежить від уміння використовувати «готові» форми мови, створюючи оригінальні висловлювання. На думку І.Н.Горелова, в умовах міжкультурної комунікації механізм мовної компетентності забезпечує принципову можливість адекватного розуміння завдяки тому, що програма змістового розгортання по своїй структурі не є залежною від синтаксису рідної мови, а одиниці «змістів» – від одиниць іноземної мови.

Отже, проаналізувавши наукові доробки, можна виділити певні загальні риси, які притаманні тлумаченню терміну мовна компетентність, це:

- володіння системою мови, її граматичними і лексичними нормами;
- володіння системою мови на текстовому і стилістичному рівні;
- володіння соціальними нормами вживання мовних творів на рівні сфери спілкування, теми, стилю, жанру;
- володіння побудовою і сприйняттям мовних текстів;
- володіння ролями мовця та слухача, соціальними та психологічними ролями партнерства в спілкуванні;
- володіння прагматичними законами спілкування у різних кооперативних і конфліктних комунікативних епізодах (для виходу з останніх);
- володіння етичними і етикетними нормами статусних і ролевих позицій.

На основі представленого вище аналізу наукових джерел можна зробити висновок про те, що мовна компетентність є обов'язковим структурним компонентом комунікативної компетентності. А одночасно, на думку Т.А.Ладженської, А.К.Михальської та інших, комунікативна компетентність включена в склад мовної компетентності в якості однієї з її підструктур [9].

Проблема формування комунікативної компетентності особистості професіонала відображена в багатьох соціальних, психологічних, лінгвістичних дослідженнях з різних точок зору. Соціологи і психологи (О.О.Бодалев, А.Б.Добрович, Л.А.Петровська, Є.В.Руденський та ін.) пов'язують її з розвитком умінь давати соціально-психологічний прогноз ситуації спілкування, програмувати цей процес, вживатись в атмосферу комунікативної ситуації і здійснювати управління процесом спілкування групи, колективу, команди.

Комунікативна компетентність включає сукупність комунікативних знань і комунікативних механізмів, які забезпечують увесь комплекс комунікативної діяльності і комунікативної поведінки людини. Кожен з цих понять має на увазі процес діяльності людини і слідування загально прийнятих в суспільстві норм і правил комунікації. Головним завданням забезпечення підготовки студентів є досягнення такого рівня володіння іноземною мовою, який необхідний і достатній для активної та плідної участі майбутнього спеціаліста в професійній діяльності.

Ю.Н.Караулов вважає, що структура комунікативної компетентності співвідносна зі структурою мовної особистості, але не тотожна їй [5]. В структурі мовної особистості можна виокремити три рівні: вербально-семантичний, когнітивно-тезаріусний і мотиваційно-прагматичний. В свою чергу комунікативна компетентність розглядається як структура, яка складається з п'яти рівнів, в яку залучаються психофізіологічні особливості особистості, соціальна характеристика її статусу, культурний фонд, мовна компетентність і прагматика особистості.

В цілому ж рівень культури мовлення людини напряму й безпосередньо визначається рівнем його комунікативної компетентності, тому підвищення цього рівня повинно розглядатись як головне завдання освіти, а також викладання курсу культури мови в середній та вищій школі.

Важливим є взаємозв'язок між комунікативною культурою студента, майбутнього філолога, що вивчає іноземну мову, та його іншомовною компетентністю, якої він набуває в процесі засвоєння мови. Науковці [3, 8, 10] виокремлюють в структурі іншомовної компетентності три базових компоненти. Це, по-перше, лінгвістична компетентність, підрозділами якої є когнітивна компетенція та граматична компетенція; соціальна компетентність, що складається з соціокультурної компетенції, соціолінгвістичної компетенції та професійної компетенції; та комунікативна компетентність, що, в свою чергу, включає прагматичну (стратегічну) компетенцію, дискурсивну компетенцію та інформативну компетенцію.

Лінгвістична компетентність представляє собою систему внутрішньо засвоєних комунікантом знань (правил) функціонування іноземної мови і проявляється у їх використанні в мовленнєво-мисленнєвій діяльності. На заняттях з іноземної мови таку діяльність забезпечує робота з текстом, з проблемою, з ігровим завданням. Складові лінгвістичної компетентності це компетенції в спілкуванні: усному, письмовому, діалозі, монологі, породження і сприйняття тексту; знання і слідування традиціям, ритуалу, етикету; кроскультура спілкування; ділова переписка; бізнес-мова; іншомовне спілкування, комунікативні задачі, рівні впливу на реципієнта [4].

Соціальна компетентність розкривається через соціокультурний, соціолінгвістичний та професійний компоненти, які сприяють реалізації основної мети сучасної освіти, коли іноземна мова розглядається як засіб соціокультурного розвитку особистості, збагачення знаннями нової культури.

І.А.Зімня відносить до складових соціальної компетенції: компетенції соціальної взаємодії з суспільством, загалом, колективом, сім'єю, друзями, партнерами, конфлікти та їх розв'язання, співпрацю, толерантність, повагу і сприйняття Іншого (раса, національність, релігія, статус, роль, стать), соціальну мобільність [3].

Комунікативна компетентність означає те, що кожному висловлюванню притаманні свої правила, які підпорядковуються загальним правилам граматики і засвоєння яких забезпечує спроможність використовувати мову в процесі комунікації.

Базові компетенції, на думку І.А.Зімньої, які відносяться до комунікативної компетенції, це: компетенція пізнавальної діяльності, постановка і вирішення пізнавальних задач; нестандартні рішення, проблемні ситуації – їх створення та вирішення; продуктивне та репродуктивне пізнання, дослідження, інтелектуальна діяльність, готовність входження в контакт із співрозмовником, здатність підтримувати його упродовж усього процесу спілкування, логічно завершити.

Дискурсивна компетенція визначає знання правил побудови змісту конкретного висловлювання, уміння адаптувати мовленнєво-мисленнєві процеси до умов, згаданих ситуацією спілкування.

Компетенція інформативна це, на думку І.А.Зімньої, прийом, переробка, видача інформації, перетворення інформації (читання, конспектування), масмедійні, мультимедійні технології, комп'ютерна грамотність, володіння електронною, Інтернет-технологією. Ці компетенції, проявляючись в поведінці, діяльності людини, стають її особистісними якостями, характеристиками. І відповідно вони перетворюються на компетентності, які характеризуються і мотиваційними, і змістовими, і регуляторними складовими, одночасно з когнітивним досвідом [3].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що під іншомовною компетентністю розуміється здатність і готовність здійснити іншомовне спілкування у визначених програмою вимогах, які, в свою чергу, спираються на комплекс спеціальних для іноземної мови знань, умінь та навичок, таких як володіння мовними засобами і процесами породження і розпізнавання мови; граматичні знання, вміння, навички, лексичні знання, вміння, навички (з урахуванням соціокультурного лексичного мінімуму); орфографічні знання, вміння, навички; вимовні вміння і розпізнавання мови на слух, а також як додатковий елемент – вміння досягти взаєморозуміння, вийти із скрутного в мовному відношенні становища.

Проведений нами аналіз праць науковців з проблеми іншомовної компетентності показує, що в кожній новій моделі зростає кількість компетенцій, якими повинен володіти студент при вивченні іноземної мови, що пов'язано з бажанням авторів охопити все більшу кількість якостей особистості, які є істотними для реалізації даного виду компетентності.

Проведений нами аналіз також показує, що по мірі вивчення цього складного феномену все більше проявляється багатогранність даного явища, залучення до нього різних якостей особистості. Таким чином, іншомовна компетентність розглядається як цілісне багатокomпонентне системне утворення і водночас, все частіше його іншомовну компетенцію співвідносять з особистісними характеристиками людини. Так автори монографії «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою: Вивчення, викладання, оцінка» визнають, що в процесі спілкування задіяні усі аспекти людської особистості, складна взаємодія виділяємих в іншомовній компетентності підкомпетенцій визначає індивідуальність кожної людини [6]. Даний підхід до розуміння проблеми іншомовної комунікації в теоретичних дослідженнях обумовлює правомірність нашого підходу до питання як до підсистеми в цілісній структурі особистості, яка входить до складу більших компетентісних утворень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болотов В.А., Сериков В.В. Компетентносная модель: от идеи к образовательной программе // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
2. Гейхман Л.К. Интерактивное обучение общению (общепедагогический подход). – Дисс. на соиск. уч. ст. доктора пед. Наук. – Екатеринбург, 2003.
3. Зімня І.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании.
4. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
5. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н.Караулов. – М.: Наука, 1987. – 262 с.
6. Общеєвропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, преподавание, оценка. – Страсбург, Москва: Департамент современных языков, изд-во МГЛУ, 2003.
7. Огарев Е.М. Компетентность образования: социальный аспект. – СПб: РАО ИОВ, 1995. – 85 с.
8. Пассов Е.И. Концепция коммуникативного обучения иноязычной культуре в средней школе. – М., 1993. – 125 с.
9. Педагогическое речеведение. Словарь-справочник / Под ред. Т.А.Ладыжинской и А.К.Михальской. – М.: Флинта, Наука, 1998.
10. Холмский Н. Аспекты теории синтаксиса. – М., 1972. – № 6. – С. 122-124.
11. <http://magazine.mospsy.ru./dictionary/dictionary.php?term=335> (Московский психологический журнал).

Резюме. Статтю написано на основанні глибокого изучения механізмів формування іноязычної компетентності у студентів-філологів. Стаття посвятається проблемам языковой личности в лингвистике

и использованию этих взглядов в практике преподавания иностранного языка. Риторика методики обучения обсуждается в единстве с формированием лингвистических способностей личности.

Ключевые слова: *психологические механизмы, текст, компетенция, компетентность.*

The summary. *The idea of the article is grounded deeply in the studies of forming of qualification of an interpreter. The article is devoted to the problems of linguistic personality, to the methods of upbringing of its qualities, the first and foremost of these being the competence in styles, genres of the speech. The rhetoric of the theory of education is discussed in connection of molding the linguistic personality.*

Key words: *psychological methods, text, competence, sub-competence.*

Одержано редакцією 20.01.2012.

УДК: 81' 243' 373: 378. 14

I.M. ВЕТРОВА

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Резюме. *Проаналізовано деякі питання формування лексичної компетенції при підготовці майбутнього вчителя іноземної мови. Описані причини низького рівня володіння лексикою студентами та способи його ефективного розвитку.*

Ключові слова: *лексична компетенція, комунікативна компетенція, майбутній вчитель іноземної мови.*

Сучасному періоду іншомовної освіти властивий акцент на понятті компетенцій, що відображає системний характер оволодіння мовою як акумулятором культурних цінностей, складним і багатим своїм змістовим наповненням та способами його передачі [2, 10]. Загальносвітова тенденція, спрямована на інтеграцію в усіх сферах життя суспільства, в тому числі й освіти, вимагає академічної та професійної мобільності, майстерного володіння англійською мовою, основним показником якого є насамперед досконала лексична база. Недолуга вимова чи граматично неправильна конструкція не настільки порушують процес комунікації як незнання потрібних лексичних одиниць у побудові мовних зв'язків. Доречно зауважено, що, опановуючи мови, люди носять із собою словники, а не підручники з граматики. Важливим показником рівня іншомовної комунікативної компетенції є володіння лексикою, оскільки якісно сформовані лексичні навички – одна з умов успішного спілкування іноземною мовою.

Проблема навчання лексичного аспекту завжди привертала увагу вчених (Б.В. Беляєв, І.А. Зимня, А.А. Леонтьєв, В.А. Бухбіндер, Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез, П.Б. Гурвич, В.С. Коростильов, Б.А. Лапідус, Н.В. Ніколаєнко, Е.И. Пассов, А.Н. Шапов, С.Ф. Шатілов, В. Laufer, P. Nation, J. Nattinger, N. Schmitt, W.Waring та інші). Огляд науково-методичних джерел із проблеми формування іншомовної лексичної компетенції (І.М. Берман, В.А. Бухбіндер, В.С. Коростильов, С.Ф. Шатілов, Ю.В. Гнаткевич, Ю.І. Пассов, Г.О. Китайгородська, О.Б. Тарнопольський, Е.В. Мірошніченко, І.В. Баценко, В.Д. Борщовецька та ін.) показує, що це питання займає провідне місце у методичній науці. Як вітчизняна, так і зарубіжна методика визнає лексичну компетенцію базовою.

За останні два десятиліття у методиці викладання іноземних мов більш помітною стала тенденція визнання першочергового значення лексики як засобу комунікації та ролі об'єму словникового запасу для формування комунікативної компетенції. Це обумовлює актуальність вирішення проблеми ефективного розвитку лексичної компетенції при викладанні ІМ та дозволяє нам визначити завдання формування лексичної компетенції пріоритетною.

З огляду на актуальність проблематики метою даної публікації є проведення короткого аналізу ролі й місця деяких підходів до формування лексичної компетенції, розкриття причини її низького рівня сформованості при підготовці майбутнього вчителя іноземної мови.

Лексична компетенція є складовою лінгвістичної і представляє собою знання словникового складу мови, що включає лексичні та граматичні засоби, можливості їх застосування в мовленні [8, 110]. Вона визначається у Загальноєвропейських Рекомендаціях із мовної освіти як «знання і здатність використовувати мовний словниковий запас» [1, 110], тобто практична змога застосовувати набутий багаж знань у спілкуванні та робочих процесах. Порушення лексико-семантичної норми призводять до змістових помилок, що робить мовлення комунікативно неповноцінним або взагалі незрозумілим.

Спираючись на основні вимоги та положення компетентісного підходу, ми підтримуємо думку Ятасової С.В. [3, 56], що характеризує навчальну лексичну компетенцію як інтегровану особистісну освіту, як єдність когнітивної (лексичні знання і знання про самостійну діяльність для засвоєння іншомовної лексики) та практичної (лексичні навички в сукупності з уміннями та досвідом самостійної діяльності засвоєння іншомовних лексичних одиниць) готовності та здатності до самостійного оволодіння іншомовною лексикою, а також розвиток пізнавальної самостійності.

Аналіз підходів у питаннях структури лексичної компетенції виявив, що вона охоплює наступні компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційний [3, 16]. Мотиваційний компонент уміщає складну взаємодію потреб, мотивів і цілей навчальної діяльності, спрямованої на майбутній результат, а тому передбачає усвідомлення студентами важливості вивчення лексики для застосування в майбутній професії.

ЗМІСТ

<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Специфіка трансформації образу кентавра в однойменному романі Джона Апдайка	3
<i>Романюк С.К., Ковальчук Т.Г.</i> Невербальні компоненти в рекламному дискурсі	9
<i>Вакулінська Л.М.</i> Структурно-семантична характеристика антонімічних пар у біблійних німецькомовних текстах	12
<i>Мороз Л.В., Мороз Л.М.</i> Фенотип суб'єкта і об'єкта історії як чинник жанротворення	14
<i>Мороз Л.В., Данілова Н.Р., Трофімчук В.М.</i> Характерні особливості функціонування джестової традиції XVI століття	17
<i>Денисюк Л.В., Ковалюк В.В.</i> Про структурно-семантичні особливості неологізмів англо-американського походження в сучасній українській мові	19
<i>Мороз Л.В., Мельничук Л.В.</i> „Гамлет” В.Шекспіра як філософська трагедія	22
<i>Король О.Ю., Мороз Л.В.</i> Англійський офіційно-діловий стиль мовлення: лінгвостилістична специфіка	26
<i>Косолапов В.И.</i> О статусе блендинга (телескопии) в современном английском языке (обзор литературы)	30
<i>Калініченко М.М.</i> Білий Кит у чорних шатах мультикультуралізму	35
<i>Попович Р.Г.</i> Структура номінативно-варіантної термінопарадигми (на матеріалі іспанської термінології водного господарства)	38
<i>Мороз Л.В., Кушнір Н.В.</i> Характерні особливості жанрової сутності класичної новелістичної моделі (на матеріалі творчості Б.Річа)	42
<i>Вовчук Н.І., Мороз Л.М.</i> Казка як жанр літературної прози	46
<i>Касаткіна О.В.</i> Мовностилістичні особливості використання сленгу в газетно-публіцистичному дискурсі	47
<i>Козицька О.А., Давнюк С.В.</i> Семантична структура складних багатокомпонентних речень	50
<i>Черуха Н.В., Черуха В.В.</i> Деякі дидактико-методичні аспекти навчання читання іншомовних текстів за спеціальністю	54
<i>Курята Ю.В.</i> Творчі завдання в контексті навчання англійської мови у вищому навчальному закладі	57
<i>Корженевська О.В.</i> Використання лінгвокраїнознавчого аспекту в процесі викладання іноземних мов у старшій школі	59
<i>Олесюк Л.В., Бойко Н.Г.</i> Культурологічно орієнтовані методики вивчення іноземних мов	64
<i>Черуха В.В., Черуха Н.В.</i> Негативний вплив міжмовного переносу на процес вивчення другої іноземної мови	68
<i>Кочубей О.С.</i> Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів	70
<i>Ветрова І.М.</i> Проблема формування лексичної компетенції при підготовці майбутнього вчителя іноземної мови	74
<i>Дуброва А.С.</i> Комунікативний підхід як оптимальний засіб вивчення іноземної мови	77
<i>Верьовкіна О.Є., Гонтар В.Є.</i> English borrowings into modern Ukrainian	78
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Антономастичні власні імена як експресивні засоби мови	82
<i>Мезін В.Г.</i> Role of modern English drama in teaching contemporary English	84
<i>Михальчук Н.О.</i> The narrative structure and the specific functions of language means and syntactical stylistic devices in the novel "Bleak House"	88
<i>Верьовкіна О.Є.</i> The translation peculiarities of English paremiological units into Ukrainian	96
<i>Фрідріх А.В.</i> Словотвірні та структурні характеристики англійської юридичної термінології	99
<i>Павловська Л.О.</i> Прагмасемантичні особливості вербальних формул побажань	107
<i>Відомості про авторів</i>	111

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Відповідальний редактор збірника Архангельська А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Петрівський Я.Б.
Технічний редактор Горішна І.Г.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 27.04.2012 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 14,9. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 129/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних
дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2012. – 112 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретично-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.20